

L-Arcisqof Pietru Pace

San Pawl il-Baħar dejjem ta gieh lil kull min għamel xi haġa li 'l San Pawl il-Baħar ġabu 'l quddiem. Wiehed minn dawk li għamel gieh lil dan ir-rahal huwa bla dubju l-Arcisqof Pietru Pace li San Pawl il-Baħar qatgħu parroċċa, u jekk illum qed nagħamlu festa bhala parroċċa, għanda nafuħ lilu. Għalhekk illum xtaqt naghati fitit hjiel dwar min hu L-Eccellenza Tiegħu Mons Pietru Pace.

L-Arcisqof Pietru Pace tweled f'Victoria Ghawdex nhar id-9 t'April 1831 minn Frangisk Pace u Margerita xebba Stellini. Huwa ġie mgħammed fil-Parroċċa ta' San Gorg Martri tar-Rabat, Ghawdex. Ta' tfajjel kien fuq ruħu. L-iskola wera ruħu li jitgħallem malajr tant li ġibed l-attenzjoni ta' l-għalliema. Ix-xewqa li jilhaq qassis minn kmieni dehret fih, u diversi kienu dawk li urew herqa speċjali biex jgħinu liż-zagħżuġ fit-tagħlim tat-Taljan u l-Latin.

Meta daħal biex jistudja is-seminarju baġhatuħ jistudja Ruma. Fl-1852 kiseb id-Dottorat fil-Filosofija, u fl-1853, fil-ġurnata tas-17 ta' Diċembru huwa ġie ordnat saċerdot. Waqt l-istudji tiegħu f'Ruma huwa rebaħ midalja tad-deheb fil-lingwi orjentali u nġhata "*scholarship*" biex ikompli l-istudji tiegħu. Fl-1856 huwa kiseb Dottortat iehor, din id-darba fid-Dirittu Kanoniku (il-liġi tal-Knisja) u fil-Liġi Ċivili.

Malli spiċċa l-istudji huwa nħatar segretarju tal-Kardinal Vincenzo Santuċċi (1796-1861) liema huwa jokkupal-kariga sal-1858. Kemm dam Ruma ġibed l-ammirazzjoni tal-Professor Giovanni Perrone, prefett ta' l-Istudji fil-Kulleġġ Ruman, li l-quddiem insibuha magħrufa bhala l-Università Pontificia Gregoriana.

Fl-1860 l-Isqof Gaetano Pace Forno (Isqof ta' Malta) sejjahlu lura Malta u hatru għalliem fis-seminarju tad-Djoċesi: Professor fit-Teoloġija dommatika u fis-Sagra Skrittura. Aktar tard hatruh bhala għalliem fit-Teoloġija Morali fl-Università ta' Malta. Wara fitit żmien huwa ntagħżel ezaminatur fil-materja tat-Teoloġija fl-istess

Università; u fil-1875 l-Università hatritu Professur tat-Teologija Morali.

Ta' min isemmi li matul dan iż-żmien, Dun Pietru Pace kien qed jaħdem bis-shiħ favur il-kawża biex Ghawdex jinqata djoċesi għalih. Il-hbieb li kellu Ruma u l-Vatikan għaraf juzahom tajjeb biex gab 'il-quddiem il-kawża ta' l-Ghawdxin. Ta' min isemmi li daqqa t'id tajba tahlieu Patri Franġiskan Konventwal: il-Malti P. Ġian Anton Bonelli OFM Conv. li kien prokuratur ta' l-Ordni u Kappillan tal-Basilika Santi Appostili f'Ruma. (ara P. Alessandro Bonnici Programm Festa Immakulata Konċezzjoni Ghawdex 1994). Issa min Malta seta ikompli x-xogħol b'aktar qawwa minn qatt qabel. Ix-xogħol li kien qed jagħmel fi-djoċesi ukoll kien ammirat minn hafna. Il-Papa Piju IX fuq rakkomadazzjoni ta' hafna hatru kanoniku tal-Knisja Universali (1862).

Ghawdex inqata Djoċesi għalih fil-1864, grazzi għax-xogħol sfiq u intelligenti tal-Kanoniku Pietru Pace. Din il-hidma tiegħu wkoll giet

*From a simple
Birthday Cake to a
Superb Wedding
we give you the best*

**Valetta Road
Mosta
Tel: 431960**

C. & A. SELF SERVICE

**Triq iċ-Ċagħaq San
Pawl il-Baħar**

(Near Topaz Hotel)

**FOOD STUFF,
CONFECTIONERY, MINERALS,
SPIRITS, FROZEN FOOD
TOILETRIES, STATIONERY
SWEETS**

**For all your Shopping
requirements
Free Delivery**

Tel: 57 68 27

rikonoxxuta f'Ghawdex, għaliex meta Mons Mikiel Franġisk Buttigieg gie mahtur l-ewwel Isqof ta' Ghawdex, Pietru Pace inhattar mill-istess Isqof Vigarju Ġenerali tad-Djoċesi. Huwa baqa jokkupa din il-kariga sakemm fl-1876 (Dicembru) huwa gie mahtur Isqof ta l-istess Djoċesi .

Nhar it-8 t'April 1877 (lejliet il-ġurnata li kellu jiċcelebra għeluq 46 sena tiegħu) huwa gie ikkonsagrat Isqof mill E.T. il-Kardinal Edward Howard assistit mill-E.T. William G. McCloskey Isqof ta' Louisville (USA) u l-E.T. Francesco Folicaldi, Isqof titulari ta' Efesus. Ha l-pussess tad-Djoċesi ta' Ghawdex hmistax wara. Dak inhar Ghawdex kien festa kbira. L-Isqof ingarr fuq karozzin tul Triq it-Tigrija fir-Rabat, u ttiehed fil-Parroċċa ta' San Ġorg fejn bierek il-gemgħa migbura. Wara zar 'il niesu u mill gallerija tad-dar sellem u kellem lil folla li ma riedet taqta b'xejn.

Bħala isqof t'Ghawdex, Mons Pietru Pace kien ta' ġid kbir u ta' barka mis-sema. Billi kien bniedem magħaruf sew għall-kapaċitajiet tiegħu kullhadd kien jiehu gost jaħdem miegħu u għalih. Ta' Ghawdex li kien, qalbu baqgħet dejjem ta' Ghawdex, u zgur li hadd daqsu ma seta jifhem il-problemi kbar u l-htigijiet ta' Ghawdex u ta' l-Ghawdexin.

Fi żmien beda servizz rħis u regulari bil-baħar bejn Malta u Ghawdex. Ghawdex beda jirċievi aktar attenzjoni u mportanza anke mill-politiċi. Ir-Rabat kiseb il-ġieħ li jissejjaħ Victorja għar-Regina billi kienet hi li tatu l-istat ta' Belt (1887). Ir-raħal ta' Kerċem nqata bħala parroċċa awtonoma. Huwa waqqaf l-Istitut Religjuż tas-Sorijiet tal-Qalb Imqaddsa ta' Ġesu" magħarufa bħala "Ta l-Istilla", bħala erwieħ ikkonsagrati lil Alla għall-ġid tal-Knisja u s-Socjeta'. Twaqqfu l-ewwel industriji bħal tal-bizzilla, u bit-thabbrik tiegħu twasslet is-sistema ta l-ilma u d-drenaġġ sa l-irħula kollha tal-ġzira.

L-inteliġenza u l-prudenza tiegħu dejjem spikkaw fil-persuna ta' Mons Pace. Il-hbieb li kellu Malta dejjem baqgħu jiftakru il-hila straordinarja tiegħu, u bla tlaqliq nistgħu nġhidu li baqgħu jħossu n-nuqqas tiegħu. Għalhekk, meta miet l-Isqof Scicluna hafna kienu dawk li

bdew jaħsbu li wasl iz-żmien biex Mons Pace jiġi maħtur Isqof ta' Malta. Il-gazzetti, Lord Strickland, il-gvernatur Lord John Lintorn Simmons u l-Kleru kienu kelma waħda. Għalhekk fl-1889 Mons Pietru Pace inhatar Isqof ta' Malta, u kien nhar it-22 ta' Lulju ta' l-istess sena meta huwa ha l-pussess tad- Djoċesi. Huwa baqa jokkupa din il-Kariġa imbagħad sa mewtu, jiġifieri għal ħamsa u għoxrin sena shah.

Fi żmienu Malta kellha tmintax il-Gvernatur ta' l-Imperu Inġliż, li tiegħu ahna konna niffurmaw parti bħala kolonja. U dawn kollha urew stima kbira lejħ, u hu lejhom. Fl-ewwel għaxar snin tas-seklu għoxrin huwa laqgħa fostna għal għaxar darbiet l-għola rjus tar-Renju Brittaniku. Imma l-iktar li tibqa mfakkra hi bla dubju dik tar-Re Dwardu VII meta fl-1909 hatru "*Knight Commander of the Victorian Order*" (KCVO). Dak inhar l-Arcisqof ġie mfahħar għal kapaċitajiet straordinarji tiegħu, għall-mod tat-tmexxija tad-Djoċesi, għall-hila ta' kif lhaddem l-ilsien Inġliż u għad-diplomazija intelligenti u l-ġid li kien qed jagħmel lil pajjiz. Veru kien kapaċi jagħati lil kulhadd dak li hu tiegħu, u jimxi b'dinjità kbira.

Ma jistax ikun li msemmux meta f'April ta' 1902, fl-okkazjoni tal-25 anniversarju ta' l-ordinazzjoni Episkopali tiegħu f'Malta nzammu jumejn ta' festa. Il-gvern Inġliż iddikjara dawk il-jumejn bħala btala, u festa nazzjonali. It-toroq tal-Belt Valletta izejnu għal ta' l-apposta u vera kien hemm vena ta' festa. Il-baned daqqew fil-pjazez ewlenin tal-belt, u kif jista' jkun li ma nsemmux l-ikla speċjal li saret fil-kunvent li l-Isqof jagħati lil fqar. U Ghawdex ma kienx bin-nieqas għax nhar it-8 t'April, lejliet l-ikla ta' Malta saret waħda simili għall-foqra fil-kuridur tal-Kunvent tagħna. Kienu prezenti ħamsin, u l-Isqof "*in persona*" kien f'nofshom.

Imma l-ħidma episkopali ta' Mons Pietru Pace ma kinitx biss ta' ġid materjali. Biżżejjed insemmu t-thejġija kbira li saret biex fl-1913 seta jiġi ċelebrat l-24 Kungress Ewkaristiku Internazzjonali f'Malta. Kullhadd baqa mpressjonat bil-ġid spiritwali li halla anke fi gżiritna.

Hekk ikkummenta *il-Maltese Herald* tad-29 ta' Lulju 1914, meta thabbret il-mewt tiegħu.

Fil-11 ta' Frar ta' l-1914 reġgħu saru ċelebrazzjonijiet kbar biex ifakkru il-25 anniversarju ta' minn meta nhatar Arcisqof ta' Malta. F'din is-sena l-Arcisqof għalaq 83 sena. Kien fil-bidu tas-sajf meta Mons Pace hassu ma jiflahx, u rtira għall ftit Ghawdex, għand neputiħ kif kien iħobb jagħmel, biex jerga jieħu saħħtu.

Hemm, fi Triq Konservatorju numru 45, faċċata tal-pjanura u l-wied ta' Marsalforn li kien iħobb jitgħaxxaq biha u kien tant iħossu jistrieħ. Izda din id-darba ma tantx hassu jmur għall-aħjar. Saħtu baqgħet sejra lura sakemm nħar id-29 ta' Lulju fdik id-dar huwa miet.

Huwa xtaq li jkollu funeral sempliċi, izda kemm l-Isqof, il-kleru, n-nies u l-awtoritajiet ċivili riedu li jagħatuh tislma ta' l-aħħar mill-aktar xierqa. Għalhekk il-funeral sar nħar il-31 ta' Lulju lejn il-Katidral ta'

Ghawdex fejn imbagħad wara tislina solenni ġie midfun u hemm għadu jinsab sa llum.

Ghawdex f'Mons Pietru Pace kellu iben u benefattur kbir. Maħbub minn kull min jafu, mill għola sa l-Iċken persuna. It-tifikira żgur tibqa ta' bniedem onest, saċerdot kapaċissimu u iben dehen ta' Ghawdex mill-inhawi ta' wara San Frangisk.

**P. Ġorg Attard OFM Conv
San Pawl il-Baħar**

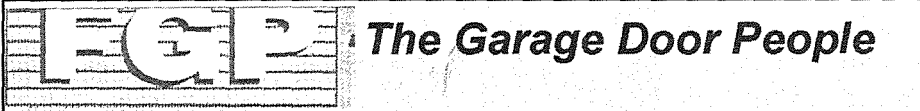
Referenzi

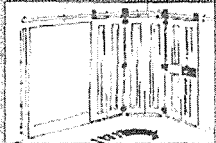
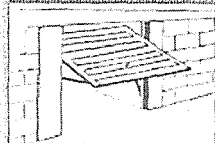
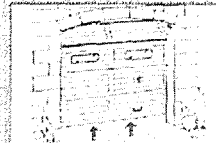
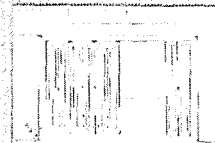
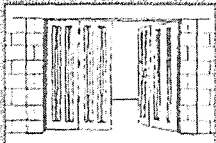
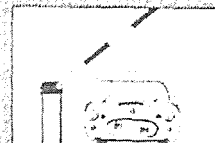
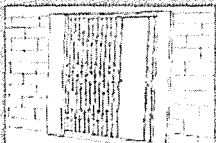
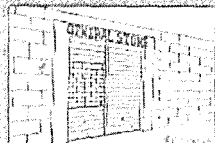
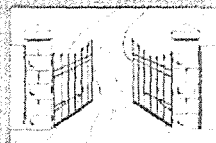

AA: Photo-Guide to The Cathedral: A Supplement of Heritage; Malta 1982

Abela A.E.: mgr Pietro Pace; artiklu f' "The Sunday Times of Malta" 31-7-1994 pp36-37

Bezzina Joseph: Religion and Politics in a Crown Colony: The Gozo-Malta Story 1798-1864. Malta 1985

Bonnici Alexander OFM Conv: Meta l-Isqof Buttigieg ried iwarab minn Ghawdex lill-Frangiskani Konwentwali; Programm tal-Festa 1994 pp.9-13.

			
	<p data-bbox="369 1105 784 1254">We supply ALL types of doors in PVC coated and galvanised steel and AUTOMATE them with REMOTE CONTROL, MAGNETIC KEY and CARD ACCESS systems</p>		
			

FGP - GARAGE DOORS & ROLLER SHUTTERS
49, VALLETTA ROAD, LUQA LQA 05. TEL: 667107 / 8, 673627 FAX: 675384